

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Koningin Juliana

1909 - 1964

Wij hebben deze week weer de verjaardag van onze Koningin gevierd.

Maar we hebben dat anders gedaan dan in de voorbije jaren. Want we konden deze 30ste april niet beleven zonder daarin te betrekken alles wat het Koninklijke gezin in de laatste maanden heeft geschokt. We konden het niet doen zonder er steeds bij te beseffen wat het leven, het hart van onze Koningin heeft beïnvloed en gewond. Het zou niet goed zijn geweest deze verjaardag te vieren alsof er niets was gebeurd. En daarom was deze viering anders: ze kreeg een ernst, maar ook een innigheid en diepte die er voorheen niet in was, die er toen ook niet in kon zijn.

Ja, we hebben er iets van beseft wat het voor onze zo gevoelige Koningin, op haar hoge post, waar ze zo bar eenzaam, maar tegelijk ook zo meedogenloos zichtbaar is, moet geweest zijn zó te worden behandeld door een clan buitenlandse, weinig scrupuleuze, maniakale avonturiers.

Wat het voor haar moet geweest zijn een

dochter, die haar moederhart te sterker vasthoudt naarmate het duidelijker wordt welke ellende haar kind bedreigt, zó te zien heengaan uit huis volk en land.

Maar juist omdat we hier iets van beseffen hebben we in warme bewondering gezien met hoe grote zekerheid en rust koningin Juliana haar hoge roeping bleef vervullen. Zij is metterdaad koningin geweest in elke phase van de misere welke over haar kwam.

Om het leed dat haar trof en de wijze waarop zij daar midden in haar taak bleef volbrengen hebben we de verjaardag van de Koningin anders gevierd dan voorheen. Wij hebben in koningin Juliana scherper en stralender gezien de nobele constitutionele vorstin uit het huis van Oranje, de vorstin die voor het welzijn van land en volk meer betekent dan redelijk te vatten is.

God zegene onze Koningin en haar huis — in het bijzonder prinses Irene.

C.V.

Het gaat U niet aan¹⁾

„Jezus zeide tot Petrus: indien ik wil dat Johannes blijft, totdat Ik kom, wat gaat het u aan, volg gij Mij“
(Johannes 21 : 22).

Hoe moeilijk valt ons het volgen van de Heer!

In Jes. 53 wordt van ons gezegd: wij dwaalden allen als schapen, wij wendden ons een ieder naar zijn eigen weg.

Dat is onze oerzonde: de ene weg des HEREN verlaten, en dan heeft ieder zo zijn „eigen weg“.

Wij willen vóórop, we willen niet achteraan. We willen leiding geven en niet geleid worden.

We zijn liever raadslieden van de Kroon dan jongeren van Jezus, en het berédderen valt ons makkelijker dan ons te laten redden.

Daarover gaat nu het gesprek tussen Jezus en Petrus op het strand van de zee van Tiberias.

Jezus heeft tegen Petrus gezegd: volg Mij. En dat in het nauwste verband met het voorafgaand „examen in de liefde“.

Als Petrus 3 x zijn Heer verloochend heeft moet hij ook 3 x zijn liefde tot Jezus belijden.

Maar hij kan zijn belijdenis niet staven met recente bewijzen-van-liefde, integendeel!

En in arrenmoede doet Petrus dan ten slotte een appél op wat de Heer zélf van hem weet: Here, Gij weet alle dingen, Gij weet, dat ik U liefheb!

Dat is een hóge worp!

Als je dat zó tegen de Heer mag en kunt en durft zeggen: U weet het wel en ik weet, dat Gij het weet, dat ik U liefheb. Want mijn liefde is tenslotte Uw werk in mij.

Dat is de diepste zekerheid: zo terugvallen op Gods werk in je. Nu ik het weet, dat Gij het weet, - wat een rust!

Geen overtuigende bewijzen van Petrus' liefde zijn meer nodig, en grote beloften kunnen achterwege blijven.

Maar nu is Petrus ook rijp voor de opdracht van zijn leven: hoed mijn schapen, weid mijn lammeren.

Zolang we prooi zijn van de twijfel zijn we onbekwaam voor de dienst in het Koninkrijk Gods.

Herders, die zelf lopen te tobben over de vraag of ze wel bij de kudde horen, hoe kunnen ze de lammeren weiden en de schapen hoeden? Hoe kunnen we onze dienst als ouders vervullen tegenover onze kinderen, - wat brengen we terecht van de opdracht in het midden der gemeente, - wat kunnen we betekenen voor de mens, klein of groot, kerkelijk of buitenkerkelijk, die op onze weg gevoerd wordt, - zolang we zélf de vrede niet gevonden hebben in de persónlijke belijdenis onder 4 ogen: Here, Gij weet alle dingen, mijn moeiten, mijn zorgen, mijn falen, maar Gij weet óók, dat ik U liefheb!

Daarom laat Jezus op de belijdenis van Petrus' liefde volgen de opdracht: volg Mij.

Dat is de testproef voor beleden liefde.

Petrus mag vergeten wat achter hem ligt, zijn verloochening, maar hij moet zich uitstrekken naar Wie vóór hem uitgaat, Jezus, Die zegt: volg Mij.

* * *

Maar Jezus zegt dat pas, als Hij Petrus de consequentie van dat volgen heeft laten weten.

„Toet-ge jonger waart, Petrus, gordde ge uzelf aan en ge ging waar ge wilde, maar als ge eenmaal oud wordt zult ge uw handen uitstrekken en door een ander u laten omgorden, en dié zal u brengen, waar ge niet wilt“.

Ook de mannen liepen daar en toen in lange gewaden, aan het middel omgord. Moest men nu wat gaan doen, dan trok men zijn kleed omhoog, óp onder de gordel. Men had dan de benen vrij om te gaan waar en zo snel men wilde.

Wij zouden zeggen: de mouwen opstropen, of de handen uit de mouwen steken, het initiatief ergens toe nemen.

Nu, daar had Petrus wel een handje van!

Als Jezus een keer spreekt over zijn lijden, stroopt Petrus de mouwen al op: dat zal U geenszins geschieden!

En als Jezus later zegt, dat ze Hem allen zullen verlaten, staat Petrus al weer klaar: maar ik niet, Heer!

En als Jezus over het water van de zee komt aanwandelen is het Petrus, die ook over boord stapt.

En ook gisteravond nog nam Petrus 't initiatief: ik ga vissen.

Maar hij moet leren volgen in plaats van vóóraangaan. Want zo vaak Petrus de leiding nam liep het falikant verkeerd uit.

Wil hij Jezus van zijn lijdensweg afhouden, dan krijgt hij te horen: ga achter Mij, satanas!

Beweert hij stoutmoedig, dat hij zijn leven voor Jezus zal geven, dan is hij juist de enige, die uit vrees voor zijn leven de Heer verloochent.

Zal hij, niet minder dan Jezus, ook over het water lopen, dan zinkt hij weg in de golven.

En neemt hij het initiatief om te gaan vissen, dan vangt hij niets.

* * *

Daar hebt u Petrus, die altijd zichzelf aangordt, en droomt over medezeggenschap in het koninkrijk der hemelen!

Nota bene tot na zijn verloochening toe!

Maar hij moet volgen leren.

En dat volgen van Jezus zal de consequentie hebben, dat het totaal anders gaat worden in zijn leven. Een ander zal hem omgorden en brengen, waar hij niet wil.

Jezus heeft daarbij het oog op Petrus' ge-

welddadige dood, waarmee hij God verheerlijken zal.

Die ander zal de vijand zijn, die hem eenmaal geboeid naar de plaats der terechtstelling zal voeren.

Maar achter die ander staat de Gróte Andere!

Toen Petrus zijn leven voor Jezus wilde geven, mocht hij niet, maar hij kon het ook niet, hij overschatte zichzelf. Maar als hij eenmaal zal kunnen, wat hij dan niet meer wil, - want wie wil dat nu graag? - zal dat **kunnen** uit God zijn, Die hem kracht geeft.

Stel u voor, dat Petrus zijn leven voor Jezus had gegeven, hij was gedood en Jezus was blijven leven - dan had de kerk wel een martelaar méér, maar een middelaar minder, d.w.z. géén Middelaar. Petrus was **de** man van de kerk geworden, **zijn** naam zou verheerlijkt worden.

Maar de weg van Christus' Kruis naar Petrus' kruis is ter verheerlijking van **Gods Naam**. Want Gods kracht wordt in Petrus' zwakheid volbracht en Gods Naam wordt in Petrus' dood verheerlijkt.

Tot nog toe was Petrus haantje-de-voorste, maar sinds hij de haan heeft horen kraaien moet hij maar liever lammetje-de-achterste worden, - achter de Herder aan.

* * *

Als Jezus nu tegen hem zegt: volg Mij, dan zou je toch denken: hij zal wel wat geléerd hebben.

Maar U weet wat de Bijbel zegt: „Eer zal 'n moorman zijn huid veranderen en een luipaard zijn vlekken verliezen, dan dat een mens zijn onhebbelijke hebbelijkheden afleert, en zich bekéert”.

Petrus tenminste maakt ogenblikkelijk weer de **fout** van zijn leven:

als Jezus zegt: **volg Mij, - keert Petrus zich om**. Hij keert zich om van de om-kering, van de bekering. Hij **moet vooruit**, achter Jezus aan, - maar hij **kijkt achteruit**, naar Johannes, en vraagt Jezus wat er met hem gebeuren zal.

En dan is Jezus' antwoord niet mals! Als het moet, kan die zachte Jezus heel scherp zijn!

Hij zegt tegen Petrus: „Als Ik wil dat **hij** blijft totdat Ik kom, - wat gaat het u aan! volg **gij** Mij!”

Ja, dat is een scherp woord!

Toen iemand eens aan Jezus vroeg: Meester, hoevenen zullen er behouden worden? kreeg hij van Jezus ook al zo'n scherp antwoord: **strijd gij** om in te gaan.

Het **getal** der zaligen gaat geen mens aan, maar de **weg** der zaligheid gaat iedereen aan.

Als Jezus zegt: volg Mij, moeten wij niet achterom kijken, wie er nog meer volgt. En wie de hand aan de ploeg slaat en dan achterom kijkt, is onbekwaam voor het Koninkrijk Gods.

Als de alpengids de toerist met het reddingskoord omsnoerd meeneemt op het steile gletscherpad geeft hij hem consigne onder géén voorwaarde om te kijken, naar beneden.

Wie in Gods geopenbaarde wil, d.w.z. in de Bijbel kijkt, kijkt **omhoog**, naar zijn hemelse Gids, en volgt Hem; maar wie in Gods verborgen raad wil inblikken, kijkt in de **diepte**, wordt duizelig en stort omlaag.

Daarom: altijd het oog naar boven!

* * *

Wat Petrus zo juist gehoord heeft over de weg, die voor hem ligt, daar heeft hij meer dan genoeg aan. De rest gaat hem niet aan. Wat God nog voor hem verborgen houdt hoeft hij niet te weten. En wat voor Johannes nog verborgen is hoeft Johannes niet te weten. Alles weten maakt niet gelukkig. Maar precies dat te weten en dat dan ook heel secuur weten, wat de Here ons doet weten in zijn **Woord**, dat maakt uitermate gelukkig!

Als wij alles tevoren wisten zouden we onbekwaam zijn voor onze dienst in Gods Koninkrijk. We zouden verlamd worden óf op onze lauweren gaan rusten, maar in ieder geval niet meer **strijden om in te gaan!**

Het geeft een heerlijke rust als je met Petrus tegen de Héér kunt zeggen: Gij weet alle dingen, - maar hoe zouden we ons voelen als de Heer tegen óns zei: gij weet alle dingen?

1000 vragen, 1000 zorgen kwellen ons angstvallig hart, en ze maken ons alle 1000 onbekwaam tot de dienst.

En waarom toch, als Jezus zoëven nog aan zijn toekomstige apostelen in de wonderbare visvangst heeft gegarandeerd, dat Hij voor de Zijnen zorgen zal, zolang ze maar in Zijn dienst leven?

Ik weet niet wat de Heer **over** mij wil, maar ik weet heel goed wat Hij **van** mij wil. En dat gaat mij aan. Bekommeren we ons niet vaker over Gods **besluit** over ons leven dan over Zijn **opdracht** voor ons leven?

Werd toch de Bijbel maar zo verslonden als de wekelijkse rubriek in vele bladen: „Wat de sterren zeggen”.

Het gaat u niet aan, zegt Jezus, volg gij mij, met een dikke streep onder **gij**. Dat is een persónlijk toegespitste oproep, ook vanmorgen voor u die haar hoort.

Daar heeft een mens zijn handen vol aan. Daar kan heus nog niet bij de bekommernis over het lot van onszelf en de onzen.

Volg **gij** Mij, - en in dat volgen van Jezus zullen we ook het meeste kunnen zijn voor hen, die ons lief zijn en wier lot ons ter harte gaat.

Er zijn geen 2 druppels water aan elkaar gelijk. Maar in elke waterdruppel spiegelt zich weer verschillende kleurengloed van het zonlicht.

Zo zijn ook de levens van Petrus en Johannes niet gelijk, hoewel ze beiden Jezus volgen. Maar in beider leven weerspiegelt zich **de heerlijkheid des HEREN**. In het gewelddadig afgesneden leven van Petrus weer anders, maar niet minder of meer, dan in het lange vruchtbare leven van Johannes. En daar gaat het om. Dat is de zin van ons leven.

* * *

Dat scherpe weerwoord van Jezus is toch eigenlijk wel een **diep-barmhartige** en **bevrijdende** boodschap.

Het neemt ineens een hele last van onze schouders, waar we onder gebukt gaan. Ik geef direct toe, we willen er wel graag onder gebukt gaan, - maar daarvan zegt Jezus nu: die last is u te zwaar, - terwijl Hij van het juk van Zijn **geboden** zegt: mijn last is licht.

Laten we het maar niet omkeren! We komen een heleboel niet te weten. We kunnen een heleboel ook absoluut niet dragen. Maar Jezus zegt: het **behoeft** ook niet, ja het **mag** niet eens. Het gaat u niets aan!

Zou je nu geen gat in de lucht springen en zou je nu niet zeggen: **Goddank, het gaat me niets aan?** Wat een pak van mijn hart!

Ja en nu hebt ge uw hart vrij om aan Jezus te geven en Hém te volgen. Nu kunt ge zonder zorg van het Evangelie leven. Dat is waarlijk geen privilege van dominees. Maar ook voor zieken, soms al maanden, ja jaren op hun ziekbed. En voor vaders met een zware baan en moeders met een groot gezin. En voor christenen in een tijd van vervlakkings van het geestelijk leven. En voor bezwaarden tegen de geest der eeuw.

Als u maar van het **Evangelie leeft**, Gods geopenbaarde Woord, - nu dan moogt u verder zonder zorg leven.

Als u Jezus maar volgt, - dan gaat de rest u niet aan.

* * *

Ik weet het wel, we willen zoveel **weten** voordat we gaan **volgen**. Maar alleen dóór te **volgen** kómen we te **weten**: de Heer is zo getrouw als sterk,

Hij zal **zijn** werk voor mij - d.i. vóór mij uit - volenden. En wij maar **vólg**en!

* * *

Weet u wat nu zo mooi is? Dat het woord „weten” in de buurt van onze tekst 2 x voorkomt. Onze tekst staat er net troostvol, mag ik wel zeggen, tussen in.

Welk **weten** gaat eraan vooraf? „Heer, **Gij weet** dat ik U liefheb”. En welk **weten** volgt er op? Vers 24: „Dit is de discipel die van deze dingen getuigt en **wij weten** dat zijn getuigenis waar is”. Dat slaat op het evangelie van Johannes. Wij weten dat dat waar is; daar heb je houvast aan.

Welnu, zó kunnen we Jezus volgen. Daarvoor is het genoeg, dat u weet dat het **Evangelie** waar is en dat **Hij** weet dat uw **liefde** echt is.

Wat wilt u nog meer?

Is dat niet heerlijk?

Hij weet wat van **u** en **u** weet wat van **Hem**.

Hij weet genoeg van **u** om te roepen: volg Mij... en **u** weet genoeg van **Hem** om van harte ja te zeggen en gewillig te volgen. Want dan volgt u maar de richtingwijzers, die Hij uitgezet heeft in zijn zeer betrouwbaar Evangelie!

Méér behoeft een mens niet te weten om zeer gelukkig te zijn óf te worden.

* * *

Als we méér willen weten gaat het ons als die broeders uit de 1e eeuw van de chr. kerk. We moeten die tijd maar niet idealiseren; toen gebeurden er ook soms vreemde dingen. Er ging toen een hardnekkig gerucht, dat Johannes niet zou sterven vóór Christus' wederkomst. Reeds trad de verbastering der waarheid op. Het vals gerucht verduistert het waar bericht. De traditie gaat al verder dan het getuigenis.

Gelukkig heeft Johannes het aan het eind van zijn evangelie nog recht kunnen zetten in een p.s. Want zó had de Heer het bedoeld noch gezegd. Hij had immers gezegd: als Ik **wil**, dat Johannes leeft totdat Ik kom, wat gaat het u aan.

Waar het apocryfe verhaal de aandacht richt op een met legenden omgeven apostel-figuur trekt het af van Jezus en van het volgen van Hem.

De rest gaat ons **niets** aan!

De rest mogen we als overtollige, ja schadelijke ballast van onze schouders laten glijden.

Die hele rompslomp van angsten en zorgen, maar ook van legenden en tradities. En we houden alleen dit over:

wij weten dat Gods Woord waar is, en **de Heer** weet, dat wij Hem liefhebben.

Uit de Bijbel mag ik in geloof mijn roeping en verkiezing aflezen, - en in het volgen van Jezus ga ik onder Zijn leiding mijn roeping en verkiezing vastmaken.

Jezus heeft een keer tot zijn Vader gebeden: „**Ik heb U verheerlijkt, Vader, door het werk te voleindigen, dat Gij Mij opgedragen hebt**”.

Welnu, dat is Jezus volgen en zó wordt de Vader verheerlijkt: als we het werk ter hand nemen en volbrengen dat Hij ons opgedragen heeft. Ieder het zijne en elk op zijn plaats. Zonder te kijken naar links en naar rechts. Zonder ook achterom te kijken, maar wat anderen ervan terecht brengen en wat met hen gebeurt.

Volg **gij** Mij!

Totdat Ik kom, zegt Jezus.

* * *

Want laten we tenslotte niet vergeten, dat Hij hier nadrukkelijk toch ook naar **Zijn wederkomst** verwijst. Dat is géén loos alarm.

Jezus komt! En daarom is het volgen van Hem geen doodlopende weg. Niet omdat we de dood niet zouden zien voordat Hij komt. Maar omdat alleen wie Jezus volgt **toekomst** heeft, de toekomst van Christus! In leven en sterven. Jezus' komst is ónze toekomst.

Ook van het tijdstip van Zijn komst heeft Jezus gezegd, - één bladzijde verder in uw Bijbel: „**Het gaat u niet aan** de tijden en gelegenheden te weten, waarvan de Vader de beschikking aan zich gehouden heeft. Maar volg gij Mij, en gij zult kracht ontvangen, de kracht van de **H. Geest**, voor uw dienst in het Koninkrijk”.

God beware ons, dat we ons bekommeren zouden over wat **ons niet aangaat**, om te kunnen deserteren uit de dienst van Jezus, die **ons niet aanstaat**.

En dat wij met al ons vragen naar de **onbekende weg** camoufleren onze onwil om te wandelen op de **bekende** weg, achter Jezus aan.

C. P. Plooy

1) Toespraak gehouden voor de N.C.R.V. in de „morgendienst” op 15 april 1964. Als antwoord op kritiek uit eigen kring op het laten zingen van gezangen, en nog wel uit de herv. bundel, gelde dat een radio „morgendienst”, geen kerkdienst is, en dat de herv. bundel slechts vermeld wordt als vindplaats van de opgevoerde liederen; men zie overigens Ef. 5 : 19: „Er is geen reden, hierbij speciaal of uitsluitend aan het Psalmboek in de Bijbel te denken”, aldus prof. Greijdanus in zijn K.V. pagina 118. P.

„Gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is“

(I)

De woorden boven dit artikel zijn overberekend. Ze staan in de z.g.n. Bergrede en wel in Mattheus 5 : 21 (27) en 33. In verkorte vorm ook in vers 38: „Daar is ook gezegd...“ en in vers 43: „Gij hebt gehoord dat er gezegd is...“. En dan volgt met nadruk: „Maar Ik zeg U...“.

Wat betekenen deze woorden?

Deze vraag is altijd van belang bij de uitlegging der Schrift. Het gaat echter hier om een dubbele tegenstelling. Die tussen wat er vroeger gezegd werd en hetgeen Jezus thans zegt; tussen wat er gezegd werd door of tot de ouden en wat er thans gezegd wordt tot de discipelen des Heren.

Hier liggen vijf vragen:

1. Moeten we lezen „tot“ de ouden of „door“ de ouden?
2. Wie zijn deze „ouden“?
3. Wat is de inhoud van hetgeen „door“ of „tot“ deze ouden gezegd werd?
4. Houden de woorden van Jezus „Maar Ik zeg u...“ een veroordeling in van hetgeen „door“ of „tot“ de ouden gezegd werd?

1. „Tot“ of „door“?

De Statenvertaling heeft in 5 : 21 „tot de ouden“, in 5 : 27 en 33 „van de ouden“, d.i. „door de ouden“. Daaruit blijkt dat men beide vertalingen voor mogelijk hield. Grosheide (Kommentaar Bottenburg op Mattheus) kiest voor „door“ de ouden. H. N. Ridderbos (K. V. der H.S.) vertaalt: „door“ de ouden. J. Smelik (Parafraze der H.S.) leest: „door“ de ouden. Daarentegen hebben de Lutherse, de Leidse vertalingen, die van Brouwer, de r.k. Petrus-Canisius vertaling, die van de Willibrordusvereniging en de vertaling van het Nederlandse Bijbelgenootschap: „tot“ de ouden. We beperken ons tot deze bekende nederlandse vertalingen. Het verschil hangt samen met de geschiedenis van de exegese.

Grammaticaal zijn beide vertalingen mogelijk. Maar de keuze wordt niet uitsluitend door grammaticale overwegingen bepaald. Andere overwegingen spreken mee.

Wij kiezen voor: „tot“ de ouden.

En wel om de volgende redenen:

a. deze vertaling is volgens allen, ook volgens de Statenvertaling, Grosheide, Ridderbos mogelijk.

b. deze vertaling ligt het meest voor de hand, terwijl de andere niet onmogelijk, maar zeker ongebruikelijk en ongewoon is.

c. Op de woorden: „Gij hebt gehoord dat „tot“ de ouden gezegd is“ volgt herhaaldelijk: „Maar Ik zeg tot u“. In beide gevallen staan in het grieks de woorden „de ouden“ en „u“ in een derde naamval. Het zou — afgezien van een dwingende noodzaak — vreemd zijn deze derde naamval de éne keer te vertalen met: „door“ de ouden en de andere keer met: „tot“ u.

Intussen: eerlijk zij toegegeven dat de keuze tussen „door“ de ouden en „tot“ de ouden mede bepaald wordt door de kijk die men heeft op de inhoud van heel het betoog van de Here Jezus in dit Schriftgedeelte. Maar dat is ook bij Grosheide en Ridderbos het geval. De eerste geeft openlijk toe wat wij stelden onder c).

2. Wie zijn deze „ouden“?

Volgens de kanttekenaars bedoelde Jezus met deze ouden „de Farizeërs en de Schriftgeleerden, die van over vele jaren alzo geleerd hadden“. Volgens Grosheide eveneens: de Farizeërs. Ridderbos denkt aan: „Israëls leraars, de oude Rabbijnen, de stand der Schriftgeleerden, die na de babylonische ballingschap was opgekomen“.

Daartegen pleit echter:

a. Op het standpunt van Grosheide, Ridderbos o.a. opponeert de Here niet tegen leringen uit vroeger dagen, maar tegen meningen, die nog in eigen tijd, n.l. door de Farizeërs werden voorgedragen. Het waren ac-

tuele leringen. Het zou vreemd zijn die nog levende of in de direct aan Jezus'dagen voorafgaande tijden overleden leraars te hebben aangeduid als „archaioi“?

b. Voor „de ouden“ gebruikt het griekse nieuwe testament hier „hoi archaloi“. Met het lidwoord. Dat doet reeds vermoeden dat het hier gaat om een bepaalde groep, niet om oude mensen in het algemeen, maar: DE ouden. Het woord hangt samen met „archè“ (begin). Zijn mensen uit de begintijd, de oertijd van Israel bedoeld? In elk geval duidt het woord op wat zéér oud is, op een zeer ver verleden teruggaat. Het woord komt als bijvoegelijk naamwoord voor in Hand. 15 : 21: „Want Mozes heeft ek geneoon archaioon in iedere stad, die hem prediken, daar hij elke sabbat in de synagogen wordt voorgelezen“. De N.V. geeft dat „ek geneoon archaioon“ weer door van oudsher. Letterlijk is het: „van oude generaties“. En in de mond van Jakobus, die deze woorden bezigt, betekent het wel: „oeroud“. Want Jakobus heeft voorgeslagen te besluiten dat de heidenen zich terwille van de vrede in de gemeente van Christus, om de Jodenchristenen tegemoet te komen, zich moeten onthouden van hetgeen door de afgoden beoedeld is en van het verstikte en van bloed. Deze minimumeisen mogen gesteld worden, zo betoogt hij. Want de heidenen kennen de joden niet pas nu, door de prediking van het evangelie, maar de ontmoeting dateert reeds van zéér oude tijden. En daarom omdat het jodendom daar al van zo héél lang geleden bekend is, mag worden verwacht dat de heidenchristenen er begrip voor tonen dat Jodenchristenen deze onthouding beslist van hen mogen verwachten. „Archaioi“ betekent hier: niet van vandaag of gisteren, maar van oeroude tijden.

In hetzelfde hoofdstuk komt het woord voor in vers 7. Daar zegt Petrus: „Mannen broeders, gij weet dat God „aph' hémeroon archaioon“ mij heeft uitverkoren, opdat door mijn mond de heidenen het woord van het evangelie zouden horen“. De Willibrordus vertaling heeft voor „aph' hémeroon archaioon“: „al lang geleden“. Dat heeft de schijf geraakt. Maar de N.V. schiet in de roos: „van de aanvang af“? Als gezegd: dat woord archaioi heeft te maken met archè. begin. Hier in Hand. 15 : 7 het begin van de christelijke gemeente en de apostolische prediking.

In Hand. 21 : 16 wordt verhaald van een zekere Mnason van Cyprus, een archaioi mathèts. De Statenvertaling geeft dat weer door: „een oude discipel“. De argeloze bijbel-lezer denkt daarbij aan een grijsaard. En dat zal hij vermoedelijk wel geweest zijn, maar dat staat hier niet. Kittels woordenboek spreekt hier van een ere-predicaat. Dus zo iets als oud en eerwaardig. En dat deze Mnason een archaioi discipel genoemd wordt strekt hem zeker niet tot oneer. Maar de N.V. heeft weer raak geschoten met „een van de eerste discipelen“. Dat is goed. Mits men dan maar begrijpt dat het hier gaat niet om een discipel van de eerste rang, maar om een leerling uit de eerste tijd. En daarom gaat toch de Willibrordus-vertaling met de prijs strijken: „een leerling van de eerste tijd“.

Het woord komt als bijvoegelijk naamwoord ook voor in II Petrus 2 : 5, waar de apostel zegt dat God de „archaies kosmos“ niet heeft gespaard. De Statenvertaling heeft: de oude wereld. De N.V. en Willibrordus: de wereld van de voortijd. Bilderdijk had zich voor de titel van zijn epos „De ondergang der eerste wereld“ op onze tekst kunnen beroepen. Want over haar gaat het hier: de éérste wereld, de wereld van het begin.

Datzelfde treft in Openbaring 12 : 9, waar wordt gesproken over de draak, „ho ophis ho archaios“, welke genoemd wordt de duivel en satan. De Statenvertaling heeft: de oude slang. Even zo de N.V. en de Willibrordus. Maar ook hier duidt archaios niet de ouderdom van de slang aan, maar het feit dat zij stamt uit de oertijd, uit Genesis 3, het begin van de historie van ons geslacht. In die richting gaat ook Kittels woordenboek, dat bij ho

ophis ho archaios schrijft: een oude naam van de Satan, overgenomen uit het door Genesis 3 ontstane spraakgebruik.

Hetzelfde geldt voor Openbaring 20 : 2.

Als zelfstandig naamwoord komt het woord voor in II Corinthen 5 : 17, in de bekende woorden: ta archaia is voorbij gegaan, zie, het nieuwe is gekomen. We moeten in dit verband de exegese van het verband laten rusten, al is er aandacht aan besteed. Maar met ta archaia moet hier wel bedoeld zijn de stand van zaken zoals die van de oertijd af, van de zondeval is geweest.

Daarheen wijst ook wat er onmiddellijk aan voorafgaat: Zo is dan wie in Christus is een nieuwe schepping — ta archaia, de oude dingen zoals die vanaf het begin geweest zijn, zijn in Christus afgedaan, een nieuwe schepping(!) is gekomen.

Op dezelfde wijze als in Mattheus 5 komt ho archaios, hoi archaioi voor in Lukas 9 : 8 en 19. Daar wordt gesproken van één of andere profeet toen archaioon, die zou zijn opgestaan. De Statenvertaling: „een profeet van de ouden“. N.V.: „een der oude profeten“. Greijdanus (K.V. der H.S.) „een profeet van de ouden“. Hij commentarieert: „een van de profeten van ouds“. De betekenis moet zijn: een van de profeten uit de begintijd. Men lette op de climax: „En Herodes de viervorst hoorde alles wat er geschiedde en was in verlegenheid omdat door sommigen gezegd werd, dat Johannes uit de doden was opgestaan, door sommigen dat Elia verschenen was, door anderen dat een profeet van de ouden was opgestaan“. Dat vestigt de indruk dat bij die een of andere profeet van de ouden op z'n minst moet gedacht worden aan een profeet uit de tijden vóór Elia.

Ik meen achteraf mijn vermoeden bevestigd te zien dat archaios wijst naar de arche, een begin.

Archaioi betekent: oeroud, Hand. 15 : 21; vanouds in de zin van „van het begin af“ Hand. 15 : 7; 21 : 17; behorend bij de oude schepping, 2 Cor. 5 : 17; de oude wereld in de zin van de eerste wereld; 2 Petr. 2 : 5; de ouden vormen op z'n minst de generaties voor Elia Lukas 9 : 8, 19. De conclusie is niet ongewettigd dat de Here Jezus bij dat „Gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is“ gedacht heeft aan en gewezen naar de eerste generaties van Israëls volksbestaan. Daarmee is in overeenstemming wat Kittels Woordenboek bij archaios opmerkt: het woord betekent: oer-aanvankelijk en duidt op hetgeen verder terugligt dan palaios (een ander woord voor „oud“, G.V.) en heeft een romantische zweem van grotere eerwaardigheid.

Ik meen te mogen stellen dat de Here Jezus Christus bij „de ouden“ gedacht heeft aan die generatie van Israel, die aan het begin van Israëls volksbestaan de wetgeving op Sinaï heeft ontvangen, subsidiair dat de Here Jezus sprekende over oude leringen in Israel heeft willen wijzen op de oeroude traditie waarop deze leringen konden bogen: ze ging terug tot Israëls begin.

Daarvoor pleit ook nog iets anders. Voor „is gezegd“ gebruikt de griekse tekst een werkwoordsvorm „errethe“, die heen wijst naar een bepaald feit. In elk geval niet naar iets dat nog voortdurend plaats had of plaats heeft.

3. Wat is tot de ouden gezegd?

Indien onze verklaring van „de ouden“ juist is — de eerste generatie van Israëls volksbestaan — dan is het bij voorbaat moeilijk aan te nemen dat de Here Jezus hier de leer der Farizeërs zijner dagen aanhaalt. Intussen: dat zal uit de tekst zelf moeten blijken. En we dienen te rekenen met de mogelijkheid dat uit deze tekst zou kunnen blijken dat we ons in de duiding van „de ouden“ hebben vergist.

Mattheus 5 : 21: „Gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is: Gij zult niet doden, maar zo wie doodt die zal strafbaar zijn voor het gericht“.

Mattheus 5 : 27, 28: „Gij hebt gehoord dat er gezegd is: Gij zult niet echtbreken.“

Mattheus 5 : 33: „Gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is „Gij zult uw eed niet breken, doch de Here uw eden houden“.

Mattheus 5 : 38: „Gij hebt gehoord dat er gezegd is: Oog om oog en tand om tand.“

Mattheus 5 : 43: „Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult gij haten“.

Herinnert de Here Jezus hier aan de wetgeving op Horeb? In die richting schijnt te wijzen dat de Here hier spreekt over een eenmalig gebeuren en dat zo geschied is aan „de ouden”, de eerste generatie van Israels volksbestaan.

Bovendien: In Mattheus 5 : 27 haalt de Here rechtstreeks het zesde gebod aan: Ex. 20 vers 13 en Deut. 5 : 7. Ook dat de doodslager aan het gericht moest worden overgeleverd was in de wet bepaald: Lev. 24 : 17; Deut. 16 : 18 en andere plaatsen.

In Mattheus 5 : 27, 28 haalt de Here zonder meer het zevende gebod aan: Ex. 20 : 14 en Deut. 5 : 18.

Het is op z'n minst gezocht te zeggen dat Christus zich hier keert tegen de farizeese uitlegging respectievelijk van het zesde en het zevende gebod. Hij spreekt kennelijk over het zesde en het zevende gebod zelf.

Moelijker schijnt de zaak te liggen bij 5 : 31: „Al wie zijn vrouw wegzendt moet haar een scheidbrief geven”. Grosheide meent, hoewel hij toegeeft, dat het zo in Deut. 24 : 1 vv. te vinden is, dat de Here Jezus zich hier keert tegen de rabbinistische uitlegging van Deut. 24 en de daarop gegronde echtscheidingspraktijk. Deze kwam hierop neer dat volgens Mozes echtscheiding geoorloofd was als de formaliteiten maar in acht genomen werden: zorgen voor „het briefje”. Ridderbos schrijft in dezelfde geest. En tegenover deze leer en praktijk der rabbijnen zou Jezus echtscheiding verbieden anders dan op grond van ontucht.

Is dat zo?

De zaak keert terug in Mattheus 19 : 1-12.

Daar lezen we dat de Farizeëen aan de Here de vraag voorlegden of echtscheiding geoorloofd was „om allerlei oorzaak”. Daarop ontvangen zij het antwoord dat het huwelijk naar zijn instelling onontbindbaar is. Dan komt de tweede vraag: „Waarom heeft dan Mozes geboden een scheidbrief te geven en haar daarmee weg te zenden?” Jezus' antwoord is: „Mozes heeft met het oog op de hardheid van uw hart u toegelaten uw vrouwen weg te zenden, maar van den beginne is het zo niet geweest. Doch Ik zeg u: Wie zijn vrouw wegzendt om een andere reden dan hoererij, pleegt ontucht”.

Jezus erkent hier positief dat de wet van Mozes echtscheiding toestond. Wie met Grosheide en Ridderbos stelt dat echtscheiding in strijd is met het zevende gebod, dat op Horeb gegeven werd binnen het kader van de wetgeving van het Horebverbond, vergist zich.

Het zevende gebod verbiedt echtbreuk en overspel, geen echtscheiding. Deze kon volgens Deuteronomium 24 plaats vinden zonder dat er van echtbreuk en overspel sprake is. Wie meent dat echtscheiding in het zevende woord van de tien geboden verboden was, Ex. 20 : 14, Deut. 5 : 18, maar toegestaan werd in Deut. 24, vergist zich. Hij moet wel tot de gevolgtrekking komen dat er in de Wet tegenstrijdigheid voorkomt. Dat is niet het geval. Men moet bij de uitlegging van Ex. 20 : 14 en Deut. 5 : 18 ook Deut. 24 en vele andere plaatsen van het oude testament in rekening brengen. We concluderen dat de Here Jezus ook in Mattheus 5 : 31 spreekt over de mozaïsche wet.

N.B. We willen in dit verband even waarschuwen voor overrijde conclusies. Wie uit onze opmerking dat echtscheiding niet in strijd is met het zevende gebod zou concluderen dat volgens ons DUS echtscheiding geoorloofd is bedenke dat we hier spreken over het zevende gebod in het kader van de (mozaïsche) Wet. Bovendien: de Here zelf verklaart hier dat echtscheiding ongeoorloofd is. Maar hij beroept zich daarvoor juist niet op de tekst van het zevende gebod, niet op de Wet van het Horeb verbond, maar op de huwelijksordinantie van het begin. Hij zet ons niet in het klimaat van Horeb, maar in de paradijswind.

Voor een verklaring van het zevende gebod naar de analogie der Schrift moge ik herinneren aan wat ik in ons blad van 6 sept. 1963 publiceerde: Het zevende gebod. Het is heel merkwaardig dat deze preek over Zondag 41 voor zover mij bekend geen bestrijding ondervond. Wel hetgeen ik schreef over het vierde gebod. Van de kant van ds. Joh. Francke in

De Reformatie en van prof. dr. L. Doeke in het Kerkblad voor Overijssel en Gelderland en Drente, welke laatste artikelen ook zouden verschenen zijn in Ons Politeuma. Het is merkwaardig: want en mijn verklaring van het vierde en die van het zevende gebod gaan uit van dezelfde beginselen.

Thans volgt Mattheus 5 : 33: „Gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is „Gij zult de eed niet breken, maar de Here uw eden houden”. Dat gaat terug op Levit. 19 : 12: „Gij zult niet vals zweren bij mijn Naam en zo de Naam van uw God ontheiligen: Ik ben de HEERE”.

Ook hier gaan de woorden des Heren rechtstreeks terug op de Wet van Mozes.

Mattheus 5 : 38 heeft: Gij hebt gehoord dat er gezegd is: „Oog om oog en tand om tand”. Het is zo te vinden in Ex. 21 : 24; Levit. 4 : 20; Deut. 19 : 21.

Tenslotte Mattheus 5 : 38: „Gij hebt gehoord dat er gezegd is „Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult gij haten”. Het eerste lid staat letterlijk in de Wet. Zo in Levit. 19 : 18: „Gij zult niet wraakzuchtig en

haatdragend zijn tegen de kinderen uws volks, maar uw naaste liefhebben als uzelf, Ik ben de HEERE. Opvallend is dat hier „uw naaste” en „de kinderen uws volks” = Israëlieten parallel voorkomen. Dat wordt in Levit. 19 : 33 en 34 uitgebreid tot de in Israel woonachtige vreemdeling. En in Deut. 23 : 6 (Grosheide wijst, zij het op andere wijze dan wij, nadrukkelijk op deze plaats!) wordt aan Israel nadrukkelijk ingescherpt. „Gij zult voor hen (de Ammonieten en de Moabieten) zolang gij leeft nimmer het goede en de vrede voor hen zoeken”. De Wet maakte dus wel degelijk onderscheid tussen naasten (Israëlieten en in Israel woonachtige vreemdelingen) en Ammonieten en Moabieten.

Conclusie

Onze voorlopige conclusie is dat de Here Jezus met de woorden „Gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is...” terugwees naar hetgeen bij de wetgeving van het Horebverbond gezegd was tot de eerste generaties van Israels volksbestaan.

(Wordt vervolgd)

G. Visee

„Zichtbare” en „onzichtbare” kerk volgens Calvijn

III

In de twee voorafgaande artikelen hebben we kort weergegeven hoe Calvijn over een „onzichtbare”, „verborgen” „onbekende” kerk spreekt en wat hij zegt over de „zichtbare of „uiterlijke” kerk.

Wanneer we ons goed hebben ingedacht wat hij daaromtrent leerde zal het ons onmiddellijk duidelijk zijn dat er naar zijn overtuiging een innig verband bestaat tussen die beide, ja, dat ze onlosmakelijk aan elkaar zijn verbonden.

We willen in dit artikel iets zeggen over Calvijns visie op de relatie tussen wat hij „onzichtbare” en „zichtbare” kerk noemt.

* * *

De innige samenhang tussen die „onzichtbare en „zichtbare” kerk komt aanstonds in helder licht te staan als we letten op wat Calvijn schrijft over het werk van de Heilige Geest waardoor de verheerlijkte Christus allen die de Vader Hem geeft in zijn kerk opneemt.

Dit werk des Geestes — het opgenomen worden in het lichaam van Christus is geheel en al een werk van de Heilige Geest — geschiedt namelijk steeds en allen door middel van het woord, het evangelie van Jezus Christus. En dan speciaal door de prediking daarvan. De prediking van het evangelie is naar Calvijns overtuiging het genademiddel bij uitstek. Alleen door de dienst der kerk — dat wil zeggen: door de prediking van het evangelie — verwekt God zich kinderen, en voedt Hij ze op tot ze volwassen worden en de mannelijke leeftijd bereiken.¹⁾

Deze prediking van het evangelie nu is het brandpunt van het leven, van de activiteit van de zichtbare kerk. Aan die prediking dankt ze haar ontstaan. Door de prediking wordt ze bij de voortduur geleid, gevoed, getroost, gestrekt. Die prediking te laten uitgaan in heel de wereld is ook haar voornaamste taak. De prediking is de schat, het depositum, dat God aan de kerk in bewaring heeft gegeven. De Heilige Geest, het Woord (en dan vooral de prediking daarvan) en de kerk heeft God in het werk der verlossing onlosmakelijk aan elkaar verbonden²⁾.

Wie oog kreeg voor deze stand van zaken ontdekt inderdaad direct het verband tussen de „zichtbare” en de „onzichtbare” kerk. Het is immers zo dat God door de dienst van de („zichtbare”) kerk de zijnen in de („onzichtbare”) kerk opneemt, ze daardoor in dit aardse leven leidt en ze tenslotte in zijn heerlijkheid opneemt. De „zichtbare kerk” noemt Calvijn daarom ook een „uiterlijk hulpmiddel” waardoor God de zijnen tot de gemeenschap

van Christus nodigt en in haar houdt³⁾. Dat wil zeggen: ze in het volk der uitverkorenen, in het mystieke lichaam van Christus opneemt en ze daarin doet opwassen. De gemeenschap van zijn „onzichtbare” kerk wordt naar Gods orde door het uitwendig gezelschap van de („zichtbare”) kerk onderhouden⁴⁾.

Waar nu het evangelie van Jezus Christus zuiver wordt gepredikt en de sacramenten naar zijn instelling worden bediend — dat is dus daar waar de ware „zichtbare” kerk is — daar is ook de „onzichtbare” kerk. Want het is onmogelijk dat het woord Gods, indien het zuiver wordt verkondigd, geen vrucht zou voortbrengen. De „onzichtbare” kerk wordt op deze wijze „in zekere zin” toch ook weer zichtbaar! Maar tegelijk is ze ook in de „zichtbare” kerk verborgen. Want nog eens: het is mensenogen en mensenverstand niet gegeven te ontdekken door wie van hen die tot de „zichtbare” kerk behoren het gepredikte woord en het uitgereikte sacrament met een waar geloof worden aangenomen. Of, anders gezegd: het is voor ons beslist verborgen wie van de leden der „zichtbare” kerk behoren tot die kerk welke in waarheid en voor God kerk is. Het kleine en armzalige getal der uitverkorenen gaat schuil onder de grote menigte en de tarwekorrels worden bedekt door een hoop kaf⁵⁾.

* * *

Wanneer men spreekt over het innig verband tussen de „onzichtbare” en de „zichtbare” kerk en men doet dat op de zo juist aangegeven wijze, dan heeft men evenwel over de relatie tussen die tweeërlei kerk nog niet genoeg gezegd. Calvijn zegt daarvan nog meer.

Als de geneefse hervormer spreekt over een „onzichtbare” en „zichtbare” kerk geeft alle het hem er daarbij beslist niet om twee afzonderlijke kerken te onderscheiden.

Zeker het gebruik van die twee termen: „onzichtbare” en „zichtbare” kerk geeft alle aanleiding zo iets te vermoeden. Maar zo was Calvijns bedoeling toch beslist niet! Nooit heeft hij er ook maar één moment aan gedacht die door hem zo genoemde „onzichtbare”, „verborgen”, „onbekende” kerk als een andere, een tweede kerk te plaatsen naast, of tegenover, of boven de door hem zo genoemde „zichtbare” of „uiterlijke” kerk.

Het is naar de overtuiging van Calvijn beslist niet zo, dat de „onzichtbare” en de „zichtbare” kerk tot elkaar staan in de verhouding b.v. van „idee” en „verschijning” of van „ideaal” en „werkelijkheid”. Van een dergelijk Platonisme is in Calvijns prediking omtrent de kerk niets te bespeuren. Als een steeds terugkerend adagium klinkt het telkens weer in zijn geschriften: Er is maar één Christus! En zo is er ook maar één kerk.

Dat Calvijn met de termen „onzichtbare” en „zichtbare” kerk niet twee kerken aanduidt, blijkt reeds duidelijk uit de wijze waarop hij daarover in zijn Institutie spreekt.

Hij schrijft daarin namelijk dat de Schrift op tweeërlei manier, in tweeërlei zin over de kerk spreekt⁶⁾. Deze wijze van spreken wijst er reeds ondubbelzinnig op dat Calvijn van overtuiging is, dat het in de Schrift steeds gaat om één kerk, om de éne kerk, maar dat deze vanuit tweeërlei gezichtspunt, onder tweeërlei aspect kan en ook moet worden beschouwd en omschreven.

Maar Calvijn zegt datzelfde nog duidelijker. Hij merkt namelijk ergens op, dat, ofschoon de kerk voor zover ze uit zulke leden bestaat die (naar de wet van) de liefde leven, een kerk van louter heiligen en in zover Geestelijk en onzichtbaar is, **diezelfde** kerk toch ook zintuiglijk waarneembaar is, of, anders gezegd „zichtbaar” is, zoals Christus zelf aanwijst als Hij zegt: Zeg het de kerk (Matth. 18 : 17)⁷⁾.

Er is dus geen twijfel mogelijk: Calvijn kent slechts één kerk. De „onzichtbare” en de „zichtbare” kerk zijn voor hem in de kern der zaak, uiteindelijk, één en dezelfde kerk: de éne en ondeelbare kerk van Jezus Christus. Zowel in de „onzichtbare” als de „zichtbare” kerk is de verheerlijkte Christus het één en het al. En het brandpunt, het allesbeheersende middelpunt van beide is het werk van Jezus Christus dat Hij daarin door zijn Geest en woord verricht. Het staat ten aanzien van de kerk zo, dat de éne kerk van Christus hier twee „zijden” heeft. Eén „zijde” welke alleen door God wordt gezien. En een andere „zijde” welke ook voor de mensen zichtbaar is⁸⁾.

De stand van zaken ten aanzien van deze éne kerk is nu zo, dat het in en door de („zichtbare”) kerk gesproken, gepredikte woord en de daarin bediende sacramenten in de („onzichtbare”) kerk hun heilseffect verkrijgen door de kracht van de Heilige Geest.

In zoverre het evangelie en de sacramenten alleen heilseffect ontvangen binnen de kring van hen aan wie het evangelie wordt gepredikt en de sacramenten worden toegediend kunnen alleen leden van de „zichtbare” kerk waarin dit geschiedt, tot de „onzichtbare” kerk behoren. En in zoverre het gepredikte woord en de uitgereikte sacramenten niet bij allen die deze ontvangen geloof vinden, behoren niet alle leden van de zichtbare kerk tot de onzichtbare.

* * *

Zo sprak Calvijn over de „onzichtbare” en de „zichtbare” kerk.

Het is terecht opgemerkt dat de begrippen „onzichtbaar” en „zichtbaar”, gehanteerd in verband met de kerk, niet in de Schrift voorkomen.

Bovendien is het zo, dat de onderscheiding van „onzichtbare” en „zichtbare” kerk gevaarlijk is. Want het gebruik ervan kan er gemakkelijk toe leiden, dat men twee naast, of tegenover, of boven elkaar staande kerken gaat onderscheiden. Dat is ook meermalen geschied.

Wat Calvijn met deze niet gelukkig gekozen termen heeft willen aanduiden en ook metterdaad heeft aangeduid is evenwel een reële stand van zaken. Een stand van zaken waarover ook de Schrift en dat zelfs met alle nadruk spreekt.

Het is inderdaad volgens de Schrift zo — en het wordt op grond daarvan ook in de confessie beleden — dat de kerk, de éne kerk zoals die zich op aarde bevindt en vertoont, ook goddelozen en huichelaars onder haar leden telt. Mensen die wel „in” maar niet „van” de kerk zijn.

En omgekeerd dat vele ware gelovigen die als zodanig waarlijk lid van Christus' lichaam en dus ook lid van zijn kerk zijn, niet bij een overeenkomstig Christus' voorschriften geïnstitueerde kerk zijn aangesloten.

Het is inderdaad zo, dat de kring van de leden van de in de wereld als zodanig optredende kerk niet gelijk is aan de kring van hen die door een waar geloof in Christus zijn ingelijfd en zo waarlijk en voor eeuwig tot Christus' kerk behoren, tot de kerk zoals zij metterdaad en voor Gods aangezicht kerk is.

Calvijn gebruikt nu de genoemde onderscheiding om deze stand van zaken aan te duiden en te omschrijven.

Maar gehoorzaam luisterend naar de Schrift

Professor Veenhof

Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw

Een koninklijke onderscheiding spreekt te meer naarmate de betekenis van het nationale koningschap bewuster wordt beleefd.

Dat dit laatste vandaag de dag in bijzondere mate het geval is, behoeft geen betoog.

Het is dan ook met heel bijzondere gevoelens dat Redactie en medewerkers (de vaste en de losse) van „Opbouw” hun hartelijke gelukwensen aanbieden aan Professor Veenhof met zijn benoeming tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Zij doen dat allereerst omdat hij medeoprichter van ons blad is geweest en tot op heden steeds daaraan zijn beste krachten heeft gewijd.

Maar niet minder omdat zij in deze hoge onderscheiding een publieke erkenning en waardering moge zien van de plaats die hij inneemt in ons kerkelijk leven door zijn hoogleraarschap aan de Theologische Hogeschool der kerken en daarnaast met name ook door zijn werk op het terrein van Diakonie en Kinderbescherming; en tevens ook een erkenning van de bijzondere plaats die hij inneemt in dat deel van ons volk dat doorgaans gekarakteriseerd wordt met de term „geref. gezindte”.

Zij het Professor Veenhof vergunt nog vele jaren zijn koninklijke onderscheiding met ere te mogen dragen.

weet hij toch slechts van één kerk en weigert hij wat hij „onzichtbare” en „zichtbare” kerk noemt uit elkaar te scheuren en tegenover elkaar te stellen.

Evenals het nodig is, zo schreef hij, dat we een onzichtbare, alleen voor Gods ogen waarneembare kerk geloven, zo wordt ons geboden die welke ten aanzien van de mensen kerk genoemd wordt hoog te achten en gemeenschap met haar te oefenen⁹⁾.

* * *

In deze leer van de „onzichtbare” en de „zichtbare” kerk, de leer van het „onzichtbare” en „zichtbare” aspect van de kerk, stuiten nu op de gebrokenheid, de onvolkomenheid van de kerk zoals zij in deze bedeling leeft.

Het is immers zo dat de twee genoemde zijden van de kerk elkaar niet dekken. Ze vallen niet samen. Velen die tot de „zichtbare” kerk behoren en ook als zodanig worden beschouwd en behandeld — ook als zodanig beschouwd en behandeld **moeten** worden — zijn niet opgenomen in de „onzichtbare” kerk, zijn geen ware leden van Christus' lichaam. En ook omgekeerd: velen die ware gelovigen zijn leven in deze wereld buiten de naar Gods ordiantien ingerichte „zichtbare” kerk.

Ook ten aanzien van de kerk geldt het dat wij nog slechts ten dele kennen. De werkelijke grenzen der kerk, de werkelijke grenzen tussen kerk en wereld blijven ons onbekend. Die te kennen is thans nog 'tuitsluitende praerogatief van God. Ook bij het leren kennen der kerk stuiten we op de door God gestelde grenzen — metae — van onze geloofskennis. Ook de wonderlijke werkelijkheid van de kerk kunnen wij niet kennen ten einde toe.

Altijd weer hebben de mensen geprobeerd deze grenzen te overschrijden.

Om een „gesloten” kerkbeschouwing te krijgen hebben ze óf de „zichtbare” kerk aan de „onzichtbare” of de „onzichtbare” kerk aan de „zichtbare” opgeofferd. Ze hebben óf de werkelijkheid van de kerk beperkt tot één instituut en geponeerd dat daarbuiten niets van de kerk meer gevonden werd. Of ze hebben de „zichtbare” kerk gebagatelliseerd terwille van een „onzichtbare” en dus onkenbare kerkgemeenschap.

Calvijn wijst dergelijke simplicaties, dergelijke geweldplegingen radicaal af.

Hij weigert met behulp van rationalistische harmonistiek de gebrokenheid van het leven der kerk op deze aarde weg te werken. Hij is er diep van overtuigd dat alle geloofswerkelijkheden — ook die van de kerk — de maat van ons verstand ver te boven gaan. Maar hij weet dat God in zijn Woord genoeg van de kerk

zegt om een gelovig leven en dienen daarin mogelijk te maken. Hij bestrijdt alle kerkelijke zonden waar hij die ook ontdekt. Maar hij weigert ook pertinent te negeren of te diskwalificeren wat God naar zijn grote barmhartigheid ook nog in zondigende kerkelijke instituten doet en geeft.

Zo belijdt hij naar de Schrift zijn geloof omtrent de ene, heilige, katholieke, christelijke kerk.

C.V.

¹⁾ **Kommentaar** Gal. 5 : 25: Neque enim nisi per ecclesiae ministerium Deus sibi filios generat et tollit donec adolescent et perveniant ad virilem usque aetatem.

²⁾ **Institutie**, IV, 1, 1; **Kommentaar** Gal. 5 : 39: Calvijn zette boven boek IV van de Institutie waarin hij over de kerk spreekt: De externis mediis vel adminiculis, quibus Deus in Christi societatem nos invitat, et in ea retinet.

³⁾ **Institutie**, IV, 1, 16.

⁴⁾ **Idem**, IV, 1, 2.

⁵⁾ **Kommentaar** Deut. 32 : 6: bifariam vocari ecclesiam Dei opus et figmentum: nempe generaliter externa vocatione, et specialiter regeneratione spiritus, quoad electos: foedus enim gratiae hypocritis et fidelibus commune est.

⁶⁾ **Kommentaar** Matth. 18 : 17: Et quamquam ecclesia, quatenus constat membris talibus, quae secundum caritatem vivunt, sanctorum est tantum et eatenus spiritualis et invisibilis; eadem etiam tamen sensibilis est, qualem Christus ipse monstrat, inquit: Dic ecclesiae.

⁷⁾ Paul Jacobs, **Prädestination und Verantwortlichkeit bei Calvin**, Neukirchen, Kr. Moers 1937, schrijft: Das N.T. kennt diese Begriffe (sichtbare und unsichtbare Kirche - C.V.) nicht und weiss nur van einer Kirche, die das sog. Unsichtbare und das sog. Sichtbare zugleich in sich begreift. Es ist nun bedeutsam, dass Calvin zwar diese unbiblichen Begriffe verwendet, aber sie in solchen Zusammenhang hineinstellt, dass sie eine rechte Lehre von der Kirche ermöglichen: Calvin weiss nur van **einer** Kirche und hält die Kirche, in der er Gemeinschaft findet, die respectu hominum Kirche heisst, zugleich auch für die unsichtbare Kirche: Quemadmodum ergo nobis invisibilem, solius Dei oculis conspicuam Ecclesiam credere necesse est, ita hanc, quae respectu hominum Ecclesia dicitur, observare eiusque communionem, colere inbemur (IV, 1, 7). Um den Sachverhalt bei Calvin auch begrifflich zum Ausdruck zu bringen und gleichzeitig die verwendeten Begriffe zu benutzen, ist es angebracht, im Sinne Calvins von der **Unsichtbarkeit** und der **Sichtbarkeit**, also von den zwei Seiten der **einen** Kirche zu sprechen. S. 85.

⁸⁾ **Institutie**, IV, 1, 7.

⁹⁾ Men vergelijkte voor de kwestie van de „zichtbare” en „onzichtbare” kerk bij Calvijn vooral ook Werner Krusche. **Das Wirken des Heiligen Geestes bei Calvin**, Göttingen 1957, S. 311. f. En: Josef Bohatec **Calvins Lehre von Staat und Kirche mit besonderer Berücksichtigung des Organismusgedankens**, Aalen 1961, S. 285. f.

Als tot niet schijnt gekomen (China)

IV

De kerken en het communistisch succes

Dit is een hoofdstuk op zichzelf. Leslie T. Lyall heeft in zijn door ons eerder vermeld boekje daarover gedocumenteerd geschreven. De verpletterende slag die het volk tot sla vernij gebracht heeft, is met bijzondere kracht op de kerk neergekomen en met uiterste felheid op de ware kerk.

De kerk heeft een onverzoenlijke vijand ontmoet. Een demonische tegenstander. De grote rode draak waarvan in Openbaring 12 sprake is, die er op uit is, nu Christus in de hemel is, de overigen van het zaad der vrouw, op de aarde, met duivelse middelen uit te roeien.

Vreedzame coëxistentie met het christelijk geloof is niet wel mogelijk omdat het communisme niet maar een maatschappelijk systeem is, maar een religie. Een religie waarin de mens de god is, waarop de mens zijn vertrouwen zet en waaraan de mens zich onderwerpt, en van wie hij alle goeds verwacht. In verband met propagandistische doeleinden — zegt Dodd — kan het communisme besliste evangelische groepen, tijdelijk tolereren. Dit tolereren is altijd tijdelijk. Het besluit ligt er om deze groepen te likwideren. Wie niet vrijwillig kapituleert, wordt gedwongen. Daar is geen ontkomen aan. De staat heeft de macht en de brutaliteit. De staat draagt het zwaard. Terwijl de wapenen van de kerk en de christenen niet van vlees en bloed zijn. Daar is een diep gewortelde vijandschap tegen alle godsdienst bij de communisten. Godsdienst is naar het bekende woord van Marx opium voor het volk. In China zegt men: de godsdienst is een instrument van het Amerikaanse imperialisme. Daarom hadden de communisten het vaste voornemen de godsdienst te vernietigen. Dat wil zeggen: er mag een kerk blijven. Jawel. Als die kerk de doeleinden van het communisme maar wil helpen bevorderen. De **vrijheid** van de kerk om het evangelie te prediken naar eigen schriftuurlijk inzicht of belijden kan een communistische staat niet tolereren.

Op het vaste land van China is het zo gegaan. Er is een schijn van vrijheid voor sommige groepen. **Groepen.** Vroeger waren er in China verschillende kerkformaties, presbyterianen of gereformeerden, methodisten en baptisten enz. Die bestaan niet meer. De communistische regering wilde dat alle protestantse denominaties tot één zouden worden. Dat is gebeurd. Er is, zoals het heet één kerk. En die éne kerk wordt bestuurd door een regeringscollege. De zogenaamde Administratieve Raad. En bij deze Raad is het met name het Bureau voor de Godsdienst waar aan de touwtjes wordt getrokken. Dit Bureau bestuurt de kerken en christelijke groepen. Na een periode van een jaar of dertien is er van werkelijke vrijheid en zelfbestuur van de kerk niets meer over. De voorzitter van dit Bureau voor de Godsdienst is een regeringsambtenaar. Natuurlijk een communist.

In het voorjaar van 1951 is het goed begonnen. Toen riep deze voorzitter 158 leidende persoonlijkheden uit kerkelijke kringen bijeen te Peking voor een conferentie. In het openingswoord van de voorzitter werd o.m. gezegd, dat het doel van deze conferentie was alle relaties tussen de kerk en het Amerikaanse imperialisme radicaal te verbreken en de vaderlandse christenen te helpen een nieuwe beweging op gang te brengen. Een beweging, van kerkhervorming. Een beweging die de onafhankelijkheid en zelfstandigheid de onafhankelijke verbreiding van het geloof ten doel had. De conferentie moest daaraan meewerken. En op deze wijze de beslissing van de Administratieve Raad van de Regering ten uitvoer leggen.

Dit was duidelijke taal. De kerken moesten de beslissingen van het communistische regeringsorgaan ten uitvoer leggen. Dit regeringsorgaan had de hoogste macht over de zogenaamde „onafhankelijke” verbreiding van het geloof. De kerken mochten het program van dit regeringsorgaan uitvoeren. De conferentie is daar toen meteen aan begonnen. De meest bekend geworden en belangrijkste

daad van de conferentie is geweest de oprichting van de hervormingsbeweging. De anti-amerika en de pro-hulp-aan-Korea actie stopzetten. En gepaard daarmee de zogenaamde Drieërlei Onafhankelijkheids Hervormingsbeweging van de Kerk van Christus in China. De slagzin van deze beweging was: liefde voor het vaderland — liefde voor de kerk. Dat wil zeggen het eerste voorop. In deze betekenis: liefde voor de communistische doeleinden ten bate van het vaderland is liefde voor de kerk. Eerst het vaderland. Wie het vaderland liefheeft, die heeft de kerk lief. In naam werd door deze beweging aan de kerk vrijheid gegeven om zichzelf te besturen, zichzelf te onderhouden en zelfstandig en onafhankelijk het geloof te verbreiden. De besluiten daartoe waren immers door deze conferentie van 158 kerkelijke leidende personen genomen. Het werd direct duidelijk dat het betekende alle banden met Amerika en met de Amerikaanse zusterkerken en -christenen verbreken. Dat in de eerste plaats. In de tweede plaats geen financiële hulp uit het Westen meer aanvaarden. En in de derde plaats de waarheid verbreiden naar de interpretatie van de regeringscolleges. Zending Dodd zegt: de kerk, de bruid van Christus werd praktisch verbonden met de godloze staat en door deze staat gebruikt om de communistische doeleinden te helpen verwezenlijken.

Er werd een president en vijf vice-presidenten gekozen om genoemde Drieërlei Onafhankelijkheids Hervormingsbeweging te besturen. Dr. Dodd zegt: op één na kende ik deze allen persoonlijk. Drie van deze kerkelijke heren hadden gedoopt aan modernistische theologische hogescholen. Hogescholen waaraan sommige leringen van de Schrift werden geloofend en waar tevoren reeds bepaalde communistische denkbeelden werden aangehangen. Twee van deze heren waren naar eigen verklaring uitgesproken communisten. Twee ervan waren evangelisch in de zin van trouw aan hetgeen de Bijbel zegt. Maar zij compromitteerden met met ongeloof en het communisme.

De president, de heer Woe Yao Tsoeng kende ik als een vurig voorstander van het communisme, aldus Dodd. Hij was president van de pro-communistische Y.M.C.A. te Shanghai en publiceerde regelmatig in de periodiek, eerder door ons vermeld „De Hemelse Wind”. In een van zijn artikelen in 1958 had hij verklaard:

„Zonder de Communistische Partij zou de Drieërlei Onafhankelijkheids Hervormingsbeweging in de Christelijke Kerk van China er niet zijn gekomen, noch het nieuwe leven van de kerk, en wij christenen zouden geen communistische vorming hebben ontvangen en geen gelegenheid om ons politiek standpunt te veranderen en één te worden met het volk dat gelukkiglijk op weg is naar het socialisme. . . . Ik heb de Communistische Partij lief. . . . De kerk had grotelijks behoefte aan reiniging want zonder deze reiniging zou er geen toekomst voor haar in het Nieuwe China zijn geweest. Zo heeft nu de Drieërlei Onafhankelijkheids Hervormingsbeweging enkele jaren haar werk van kerkreiniging voortgezet, maar dit was een werk dat niet zou hebben kunnen worden voortgezet zonder de steun en de leiding van de Partij”).

Dit is duidelijke taal. Zonder er doekjes om te winden wordt hier gezegd wat er aan de gang is in de kerken in China.

De reiniging van de kerk

Onmiddellijk nadat deze Drieërlei Onafhankelijkheids Hervormingsbeweging was ingezet, begon de **reiniging van de kerk**. Zij ging toe op een duivelse manier. Gruwelijke beschuldigingsvergaderingen werden **geëist** waar de leden van de kerk werden gestimuleerd en door intimidatie er toe gedwongen zendelingen en sommige van de voortreffelijkste leidende persoonlijkheden uit de kerken, vals te beschuldigen van landverraad en andere vreselijke misdrijven, met aan het slot de eis van de doodstraf. Voor het einde van de

maand april 1957 waren er 16000 arrestaties alleen in Shanghai!

En deze beschuldigingsvergaderingen werden over heel China belegd. Velen van deze beschuldigen weigerden hun zogenaamde misdrijven te erkennen of er schuld over te belijden. Vele edele martelaren zijn gevallen, zegt Dodd.

Edward Hunter heeft in zijn „Zwart boek over Rood China”, verschenen in 1958 geschreven:

„De heerlijke bladzijde van het martelaarsboek is verrijkt met een lange, lange lijst van chinese en vreemde namen. . . . Velen stierven in de gevangnissen, velen onder de kerkleden pleegden liever zelfmoord dan hun collega's te verraden. Grote aantallen chinese christelijke arbeiders zijn naar werkkampen gezonden of op andere wijze verhinderd hun gewone godsdienstige praktijk voort te zetten. Praktisch ieder, die uit China kwam, vreemdeling of chinees, wist uit persoonlijke ervaring van zulke gevallen”).

De meest bekende en geëerde naam onder de slachtoffers van de beschuldigingsvergaderingen was de naam van de heer Wang Ming Tao van Peking, over wie wij in ons eerste artikel enige informatie gaven. Dr. Dodd deelt mee, dat hij hem gedurende jaren persoonlijk goed heeft gekend en dat hij in het werk voor de Bond van Christelijke kerken nauw met hem heeft samengewerkt in de jaren voor het rode bewind. Hij was een man vol van geloof en onbevreesd. Een krachtig strijder voor het geloof.

Zijn martelaarschap betekende onzegbare kwellingen die eindigden in het resultaat van een gebroken mens, een gebroken geest. Er is van hem verteld, dat hij tot een openbare herroeping is gekomen van zijn vroegere prediking. Nadat hij op vrije voeten is gesteld en na een tijd van diepe psychische inzinking weer hersteld was, heeft hij deze herroeping openlijk herroepen. Daarna is hij weer opgesloten en, zoals we in ons eerste artikel meedeelden, nu tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld. Hij zal dus nu in de gevangenis moeten blijven totdat de Here hem tot Zich neemt.

Een andere bekende figuur — warme vriend van dr. Dodd gedurende meer dan veertig jaren — is dr. Chia Yoe Ming. Hij was een bekende fundamentalistische leider in de Presbyteriaanse Kerk van Christus in China. Voorheen evenals Dodd een van de professoren verbonden aan de Theologische hogeschool in Noord China. Hij was één van de vice-presidenten van de I.C.C.C. Ook hij heeft het lijden van beschuldiging en vervolging moeten doormaken van de zijde van de Drieërlei Onafhankelijkheids Hervormingsbeweging. Zijn verzwakte lichamelijke toestand heeft hem menselijkerwijs voor veel gespaard dat hij anders zou hebben moeten doormaken. Niettemin heeft hij een tijdlang in de gevangenis moeten doorbrengen met velen van zijn studenten. Zijn vergunning om te mogen preken is hem ontnomen.

We stoppen nu maar met deze details over mensen die wij niet kennen. Broeders in de Here, die in een ander deel van de wereld bittere smaadheid hebben moeten dragen en lijden hebben moeten ondergaan om der wille van het getuigenis van Jezus Christus.

De kerk onder de regering van een klik

Dodd stelt dat de kerk wordt bestuurd door een kleine oligarchie die door de Partij wordt gedirigeerd. Haar vrijheid is de kerk kwijt. Kortelijks samengevat noemt hij de volgende punten waarin dit goed blijkt.

1. De kerken hebben het bestuur over haar eigendommen verloren en zelfs een duidelijke aanspraak daarop kunnen zij niet meer doen gelden.

2. Het is haar verboden om aan te dringen op de door de Here aangewezen verplichting een tiende aan Hem te geven. Daardoor wordt immers het recht van de staat op alles, verhinderd. (Tussen haakjes dr. Dodd zelf behoort tot de z.g. fundamentalistische kringen, waar men het geven van tienden aan de Here steeds in de praktijk beoefent).

3. Het bestuur van christelijke onderwijsinrichtingen, zelfs van hoge scholen voor de theologische vorming is aan de kerken ontnomen en in handen van de regering gelegd.

4. De christelijke ziekenhuizen zijn aan de staat overgedragen.

5. De vrijheid om de volle raad Gods te verkondigen in de prediking is weggenomen. De prediking van aansporingen om de wereld niet lief te hebben, van de wederkomst van de Here Jezus, van de verdoemenis voor de ongelovigen is taboe geworden. Mag niet.

6. Het vervullen van de ouderlijke verplichting ten aanzien van de opvoeding van de kinderen is onmogelijk.

7. De verplichtingen jegens de staat zijn geplaatst boven de verplichtingen jegens God. Men moet een godloze staat liefhebben met zijn gehele hart en zijn ganse ziel, enz. met alle kracht.

8. Schriftuurlijke kerkelijke tucht is in de kerk praktisch niet meer mogelijk.

Dieper geestelijk leven

Dodd eindigt met er op te wijzen dat „er vele aanwijzingen zijn van een veel dieper geestelijk leven onder de „zevenduidend die de knie voor de baal niet gebogen hebben”. „Er is meer afhankelijkheid van God, nu alle aardse steunpunten verdwenen zijn. Er zijn berichten van revivals op vele onverwachte plaatsen. Er wordt meer persoonlijk werk gedaan in particuliere huizen, gevangenissen, communes en werkkampen. Vele buitenstaanders, niet christenen, worden bereikt, één voor één afzonderlijk en gewonnen voor Christus. Zelfs vroegere communisten, die onder de indruk zijn gekomen van het geloof, de moed en de goede werken van christenen waarmee zij in aanraking kwamen, zijn voor Christus gewonnen. Boeken en andere verklaringen van hen die in China gebleven zijn, bevestigen deze dingen. En vele vluchtelingen die een succesvolle ontsnapping hadden getuigen van deze zelfde dingen. We mogen verzekerd zijn dat het bloed van de martelaren niet tevergeefs is gestort, meent Dodd. Er zal een heerlijke oogst zijn in China meent hij, hetzij de Here vertoeft te komen, hetzij Hij spoedig zal komen om de zijnen te verlossen.

Tot zover deze mededelingen van dr. Dodd. Hij besluit en wij stemmen geheel met hem in op dit punt, dat we de voorbede voor de broederschap in China niet vergeten. De voorbede voor hun getuigenis; dat velen tot Christus mogen worden getrokken. En dat de christenen standvastig mogen zijn en mogen blijven. Dat het Woord diep in hun harten moge zijn en blijven. Dat het óók in onze harten moge wonen.

J. Meester

¹⁾ The Reformation Review, Vol. XI, Jan. 1964, page 92; cf Lyall's Come Wind, come Weather.

²⁾ Geciteerd Ref. Review a.w. p. 94.

Kerkelijk Leven

* * „Kijk naar je eigen”

Ons artikel van enkele weken geleden „Onze verhouding tot de synodale kerken” werd, althans voor een deel, overgenomen door Trouw. Dat had tot gevolg dat we meerdere brieven van lezers van dit dagblad ontvingen. Meest boze brieven, verontwaardigde, sarcastische. Een enkele van een bedroefd mens. Een niet ongeestig schrijven van een ander. Maar al deze brieven kwamen, bijna zonder uitzondering, niet uit boven het buurvrouwen niveau van: „Kijk naar je eigen”.

Nu mogen dergelijke reacties weinig christelijk zijn, we kunnen ze uitstekend verstaan. De situatie van ons eigen kerkelijk leven is in meer dan één opzicht zo zorgelijk, dat men er bij voorbaat op rekenen kan dat men herinnerd zal worden aan het spreekwoord: „Medicijnmeester, genees u zelf”.

Dat voorzagen we toen de kopij van ons artikel gereed was. En we schreven dan ook niet zonder reden aan het slot: „In het licht van bovenstaande dingen zal het zaak zijn hard te werken voor de sanering van ons eigen kerkelijk samenleven. Opdat we in de

vrijgemaakte kerk(en) waarlijk de heilige algemene christelijke kerk mogen ontmoeten, de thuishaven voor allen, die de Here Jezus in onverderfelijkheid lief hebben, het Jeruzalem, dat Boven is, ONS ALLER MOEDER”.

Dat slot was door Trouw weggelaten.

En dat verklaart van de reacties van de Trouw-lezers wel niet alles, maar toch veel.

* * Saneringsplan?

*

Aan ons bovengenoemd artikel werd ook aandacht gegeven door dr. C. Trimp, die gedurende de ziekte van prof. J. Kamphuis — over wiens beterschap we ons verheugen — diens plaats inneemt.

Dr. Trimp prijst ons schrijven als „een helder en reëel artikel”. Hij neemt de hierboven gereleveerde zinsneden in De Reformatie van 25 april over en zegt dan:

„We zijn het er hartgrondig mee eens”

Om dan vervolgens op te merken: „Wij zouden daarom graag deze woorden concreetiseerd zien. Zou ds. Visee de samenleving niet willen dienen met een ontwerp-saneringsplan?”

Want wat hij in aansluiting aan de geciteerde zinnen schrijft over de waarlijk evangelische RUIMTE, waar allen de hals buigen niet onder elkanders juk, noch onder dat van enig mens, maar onder het juk van Christus Jezus” is uiteraard nog al ruim geformuleerd. Wordt er dan onder ons gebogen onder het juk van elkaar of van enig mens, of begeert iemand onder ons iets anders dan het buigen onder het juk van Christus Jezus? Wat is precies die evangelische ruimte, die wij volgens ds. Visee kwijt zijn of dreigen kwijt te raken?”

Tot zover dr. Trimp.

Ons antwoord is dat we zulk een saneringsplan niet hebben, ons niet verbeelden in staat te zijn zulk een plan voor de Gereformeerde kerken in Nederland te ontwerpen, ja, dat we het hoogmoed zouden achten een poging daartoe te ondernemen.

De kerk is de K.L.M. niet.

De laatste kan men pogen te helpen door een saneringsplan en het aanstellen van een aantal andere commissarissen.

Maar de kerk is het Huis van God.

Haar genezen we niet met plannen.

Maar wel door de liefde.

Eerst voor de HEERE.

Daarna ook voor de broeders. . . .

Misschien vindt dr. Trimp dat laatste niet concreet genoeg.

Laat mij hem dan mogen wijzen op artikel 29 van de nederlandse geloofsbelijdenis: En aangaande degenen, die van de kerk zijn, die kan men kennen uit de merktekenen der christenen; te weten uit het geloof, en wanneer zij, aangenomen hebbende de enige Zaligmaker Jezus Christus, de zonde vlieden en de gerechtigheid najagen, de ware God en hun naaste liefhebben, niet afwijken, ter rechter noch ter linkerhand, en hun vlees kruisigen met zijn werken, etc.”

Concreter kan ik het niet zeggen.

En als dr. Trimp mij vraagt wat ik concreet voor de sanering heb trachten te doen, dan moge ik wijzen op hetgeen ik in ons blad schreef tegen het geknoei met hetgeen in art. 79 van de kerkorde duidelijk is afgesproken. Om slechts een voorbeeld te noemen. En ik moge hem wijzen op hetgeen ik schreef in mijn artikel „Over onze verhouding tot de synodale kerken” waarmee ik onze broederschap trachtte te helpen. Dat artikel, waarin ik ook over de zo nodige sanering van ons eigen kerkelijk leven schreef, was volgens dr. Trimp zelf, tenminste HELDER en REËEL.

* * Ds. J. van der Schaft afgezet.

*

De raad van de Gereformeerde kerk van Murmerwoude heeft ds. J. van der Schaft op de dag af twee maanden na de besluiten van de classis Dokkum in deze, uit het ambt ontzet. Een pijnlijke en harde zaak, en dat niet alleen voor de betrokkenen.

Over de gronden, waarop het schorsings- en afzettingsvonnissen berusten, willen we het thans niet hebben.

Maar wel willen we hier één vraag, die bij ons opkwam, publiek stellen. Ds. Van der Schaft heeft zijn zaak voorgelegd aan de generale synode. Deze heeft haar ook ontvankelijk verklaard. Het appèl van ds. Van der

Schaft zal dus door de synode worden behandeld. En nu vragen we: konden de broeders in Murmerwoude nu niet de uitspraak der synode afwachten? Alles bij elkaar genomen was hun dienaar des Woords reeds enige jaren geschorst. Had de zaak niet gevoegelijk nog kunnen wachten tot de synode het appèl had afgehandeld?

We vragen maar.

G. Visee.

PERSSCHOUW

De Heilige Geest en de kerk

Over dit thema maakte Prof. Herman Ridderbos een aantal belangrijke opmerkingen in het Gereformeerd Weekblad. Het artikel waarin hij dat deed is reeds enkele maanden oud. Het bleef tussen andere paperassen liggen. Maar het verloor nog niets van zijn actualiteit. Vooral met het oog op de rusteloze propaganda van de mannen en vrouwen der Pinksterbeweging en de steeds weer gepropageerde tegenstelling tussen de „gaven des Geestes” en de „ambtelijke dienst” in de kerk is het goed rustig te overwegen wat Prof. Ridderbos schreef. Hier volgt wat we in het Geref. Weekblad vonden.

Niet minder dan de algemene werking van de Geest heeft de gemeente nu echter ook de bijzondere ambten en charismata nodig. Ja, ook de ambten. In een gereformeerde kerk behoeft men dit niet te zeggen. Maar daar buiten, in allerlei sekten en stromingen, zoveel te meer. Men wantrouwt en verwerpt daar het ambt, omdat het de zgn. vrijheid van de Geest in de weg zou staan. Maar Paulus ziet in het ambt juist een charisma van de Geest tot betere toerusting en volmaking der heiligen. Het is een eigenaardige dwaling van sommige mensen om te menen, dat de Geest niet van vaste instellingen gebruik zou kunnen of willen maken. Het N.T. zegt het tegenovergestelde. De Geest graaft kanalen, scheidt geordende toestanden en instellingen, om met behulp daarvan de gemeente te zegenen en te regeren. En daar behoort het ambt ook bij. Dat ambt kan in verval geraken. Maar als de Geest weer vaardig wordt, dan werkt Hij niet buiten het ambt om, maar dan reformeert Hij het. De reformatie van de kerk is altijd weer geweest de reformatie van het ambt. Toch is het ambt niet het enige charisma van de Geest en is de toerusting van de gemeente niet van het ambt alleen afhankelijk. Er zijn ook andere charismata. Want geen enkel lid van de gemeente is ontslagen van de roeping om met zijn bijzondere gave — welke dat dan mag zijn — de gemeente mede op te bouwen. Dat is de mondigheid, de volwassenheid van de nieuwtestamentische gemeente. Daarom spoort Paulus ieder lid van de gemeente aan om begerig te zijn naar de geestelijke gaven. Niet om er mee te pronken, maar om er mee te dienen. Die mondigheid van de gemeente is een belangrijk feit en mag niet, zoals in de R.K. en andere kerken, schuil gaan achter het ambt. De kerk bestaat niet uit helen en halven, uit geestelijken en leken. Zij allen hebben de zalving van de Heilige.

En daar komt de moeilijke kwestie van het karakter, de inhoud van die gaven aan de orde. Zijn de gaven, die in het N.T. genoemd worden, voor alle mensen en voor alle tijden? Dat is een van de punten tussen kerk en sekte. Ik geloof, dat het niet zo moeilijk is, als we het uitgangspunt maar goed in het oog houden, nl. dat het bijzondere er is om het algemene en niet omgekeerd. De kwestie is niet, dat wij persoonlijk boven de wedergeboorte moeten opklimmen. Dat wij pas rechte gelovigen worden in Gods oog door een bijzonder charisma, door een grond blessing. Neen, het komt er op aan, dat wij het charisma dat God ons geeft in dienst stellen van de gemeente. En dat wij daarom dat charisma niet begraven, maar opwekken. Verzuim de gave niet, die in u is, zegt Paulus. En welke die gave dat is, is punt twee.

Zijn ze allen profeten? Neen, zegt Paulus. Zijn ze allen evangelisten? Zeker niet. Zijn ze allen apostelen? Neen, er waren er maar 12. Dus: een ieder naar de maat, die Christus hem wil schenken. Maar zijn al die gaven uit de nieuwtestamentische tijd nog altijd hetzelfde? Hier kom ik op het punt van de zgn. bijzondere gaven, van de glossolie, van de profetie, van de genezing, van de onthouding. Wij zien in de eerste tijd die geweldige explosies. Moeten wij zeggen: dat gebeurt niet meer? Dat is heel gemakkelijk gezegd. Ik zou zeggen: wij kunnen dit nooit met ja of neen beantwoorden. Ik zou zeggen: ja en neen. Het apostelschap is ook een charisma, maar thans kennen wij geen apostelen meer. En wat op de Pinksterdag gebeurde vindt u later niet terug. U vindt wel de glossolie terug, maar wat u niet meer vindt is, dat ze het allen ook verstaan. Later moet er een tolk bij komen om te zeggen, wat die mensen in hun eigenaardige tongentaal zeggen.

Zo gaat het ook met wat men dan de Geestes-

doop noemt. Wij kunnen daarvan in algemene zin spreken, zoals ik al heb aangewezen. Door de doop zijn wij allen in het lichaam ingelijfd en alzo in de Geest gedoopt, onder de macht van de Geest gebracht. Maar soms zien wij in het N.T. bij de doop die eigenaardige explosies optreden. Dan gaan de mensen in tongen spreken. Dat is niet de enige Geestesdoop, neen, het is er een teken, een manifestatie van. Dat vindt u in Samaria, wanneer daar het evangelie voor de eerste maal komt, en bij Cornelius en in Ephese. Dan ziet u die bijzondere dingen. Zijn dat tijdelijke manifestaties? Wie zal de Geest voorschrijven geven? Maar nog minder mogen wij zeggen, dat de echtheid van de doop met de Geest van die manifestatie afhangt. Want zo is het in het N.T. zeker niet. Het gebeurt slechts bij uitzondering, bij wijze van een teken.

Zo zijn ook de gaven van de genezing incidentele gaven. Wij lezen van Paulus, dat hij die gave had, als teken van zijn apostelschap. Maar wij lezen ook, dat hij Trophymus ziek te Milete heeft gelaten. Toen heeft Paulus dus niet gezegd: Trophymus, je bent ongelovig, dat je daar op bed ligt. M.a.w. de gave van de genezing is er niet voor doorgaand gebruik. De vraag, waar het op aankomt, is deze: wat is de weg, waarin de Geest met ons wandelt en welke gaven gebruikt Hij om de gemeente toe te rusten. En als wij dat in het N.T. nagaan, dan zien wij toch een andere ontwikkeling. Wij zien, dat de gemeente zich consolideert, als de apostolische leer verbreed wordt, als de kanon van het N.T. gestalte gaat krijgen, een regelmatige voortgang. Eerst treedt de gave van de profetie op de voorgrond. Telkens staan mensen op, die op eenmaal beginnen te spreken: dat is de wil van God. Maar al spoedig zegt Paulus: zorg ervoor, dat hij die profeteert, dit altijd doet overeenkomstig de analogie, de regel van het geloof, Rom. 12. En daarmee doelt hij op het overgeleverde, apostolische geloof. Want dáárin ligt de regel voor alle charismatische werkzaamheid. Duidelijk blijkt dan ook, dat de profetie dááran wordt gebonden en dáármee in overeenstemming moet zijn. Wat zien wij daarom in het N.T.? Dit, dat er langzamerhand mensen komen, die als de profeten en als de leraars en als de evangelisten optreden. Wij zien, dat sommige van deze bijzondere gaven in een ambt uitmonden. Er is dus een zekere ontwikkeling van het spontane en explosieve naar het regelmatig.

De hoofzaak is: wat is nodig voor de opbouw van de gemeente en voor de voortgang van het werk Gods in de wereld? En dan hebben wij niet altijd een antwoord op de vraag: wat wil de Geest ons schenken en in welke weg wil Hij ons dat schenken. Ik acht het zeer goed mogelijk, dat wij vandaag heel andere gaven nodig hebben, dan in de tijd van de eerste kerk.

Het is mogelijk, dat we daarin te onbescheiden zijn. Maar het is ook mogelijk, dat we te bescheiden zijn. Het is ook mogelijk, dat wanneer wij in situaties zijn, waarin de kracht van de Geest bij ons zou moeten doorbreken, dit niet geschiedt vanwege ons ongelof. Dat moeten wij ons goed realiseren, óók in de kerk. Want de geschiedenis leert, dat wanneer in de kerk het geloof en het gebed weer machtig worden, er gaven en krachten openbaar worden, die men van te voren niet kende.

Tenslotte: als wij staan voor het overmachtige verhaal over de Heilige Geest in de Bijbel in het algemeen en bij Paulus in het bijzonder, dan moeten wij zeggen: welk een rijkdom. En dan moet de kerk van zichzelf zeggen: hoe arm zijn wij nog dikwijls. Er is veel meer, dan wij ontvangen. Dat komt niet omdat de sluisen des hemels gesloten zijn. Het komt omdat het geloof dikwijls inzinkt.

Toch ligt de kracht van de Geest en de kracht van de kerk niet in het spectaculaire en het explosieve. Zij ligt in de standvastigheid van geloof, hoop en liefde. Dáárin is de kerk het volk van God en representeert zij de nieuwe mensheid. Maar zij kan dit alleen zijn als zij openstaat voor de Geest van haar Heer en voor Zijn gaven. Het is als in het oude verhaal van Elisa, die bij die arme vrouw kwam. Toen zei Elisa: je moet vaten halen, ledige vaten en dan zullen we er olie in gieten. En hoeveel vaten zij ook haalde, de olie hield pas op toen er geen vat meer was. Zo is het ook hier; als onze vaten, onze aarden vaten, waarin wij de schat van de Heer door het leven moeten dragen, maar geopend zijn. Als er maar mensen genoeg zijn, die zich als zulk een geopend vat willen stellen voor de Heer, dan zal de kerk leven en overvloed hebben. En zij zal al meer worden wat zij reeds is: lichaam van Christus, de volheid, het pleroma van Hem die alles in allen vervult. En zo zal zij ook voor de wereld tot een zegen zijn.

C. V.

KERKNIEUWS

Beroepen te Middelstum (bij accl.): A. Geelhoed te Zwagerveen, Zwaagwesteinde (Fr.), te Rouveen (bij accl.): J. Geersing te Zuidwolde (Dr.).

Bedankt voor Fergus Guelph: J. Mulder te Carman (Manitoba); voor Nijkerk. F. F. Pels te Huizum (Fr.).

Ds C. v. d. Jagt. De kerkeraad van Zoutespui verleende Ds C. v. d. Jagt verlof om aan het verzoek van de kerk van Curaçao te voldoen aldaar gedurende een half jaar ambtelijke arbeid te verrichten. Ds v. d. Jagt zal eind mei vertrekken en hoopt eind november weer in ons land terug te keren.

Emmen. Als gevolg van de groei der gemeente en het daardoor ontstane tekort aan zitplaatsen in het eigen kerkgebouw Jonkershof 4, heeft de kerkeraad besloten met ingang van 3 mei a.s. voor onbepaalde tijd de kerkdiensten te houden in de aula van het Christelijk Lyceum, Baander no. 23.

Marum. Donderdagavond is het nieuwe kerkgebouw van Marum feestelijk in gebruik genomen. De heer F. H. Lanting, voorzitter van de bouwcommissie, gaf een overzicht van de voorgeschiedenis van de bouw. Ds J. Poutsma, die namens de kerkeraad de sleutels in ontvangst nam, sprak n.a.v. Ps. 100. Verschillende sprekers vertolken het meeleven van de zustergemeenten en van de classis Grootegast, terwijl ook de burgemeester zijn felicitaties aanbood. Diverse geschenken voor de aankleding van de kerk werden aangeboden. De nieuwe kerk biedt plaats aan 75 personen.

Centrale Diaconale Conferentie. Deze conferentie zal D.V. gehouden worden op woensdag 24 juni 1964 te Arnhem. Als spreker hoopt daar op te treden Ds A. Kooij te Emmen. Eventuele vragen moeten voor 20 mei worden ingediend bij de secretaris van het Comité J. de Gelder, Westersingel 47, Berkel (Z.-H.).

Doorn. De kerkdiensten blijven voorlopig om 10 en 5 uur. Dit in afwijking van wat in het jaarboekje vermeld staat.

Theologische Hogeschool. Geslaagd voor het kandidaats-examen de heer J. Verhoeff, Koornmarkt 10, Kampen.

Vereniging van Gereformeerde Studenten te Delft. Het Bestuur van de Vereniging van Gereformeerde Studenten te Delft heeft de eer mede te delen als volgt samengesteld te zijn: praeses: W. Vlasboom; abactis: T. F. O. van Nieuwkoop; fiscus: S. Voogt.

Het abactiaat is gevestigd: Corn. Jolstraat 56, 's-Gravenhage 12.

KOREAANS PREDIKANT NAAR KAMPEN

De Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Bunschoten-Spakenburg heeft besloten de Koreaanse predikant Young Pae Chah te adopteren ten einde hem in de gelegenheid te stellen tot doctorale studie aan de Theologische Hogeschool in Kampen.

Ds. Young Pae Chah komt naar Kampen op aanbeveling van prof. dr. K. S. Lee, die vorig jaar aan de V.U. te Amsterdam promoveerde, en thans docent is aan een seminarie in Zuid-Korea.

Het is de bedoeling, dat ds. Young Pae Chah, die 35 jaar oud is, drie jaar in Kampen zal studeren.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS

Van bouwen geen verstand?

Neem dan de pen en beurs ter hand.
Door klinkende steen en sjouwen
Kan iedereen méé bouwen!
„Een deskundige leek”.

Deze sjouwer draagt zijn steentje bij met een gift van f 2,50.

Duidelijke taal, waarvan we hopen, dat deze door iedereen verstaan zal worden. We kunnen nog meer van zulke bouwvakkers gebruiken. Wij nodigen hen uit op een even pittige wijze zich uit te spreken. Een kernachtige omschrijving doet ons goed. Het zal ons een genoegen zijn vooral de gevers aan het woord te kunnen laten.

Gaarne wachten wij op Uw daden én woorden.

Daden én woorden.

Ouders schrijven: „We hebben zelf drie kinderen en daarvoor het tehuis niet nodig. Vandaar onze grote dankbaarheid.” f 20,—.

Iemand: „Ziedaar (f 25,—) — geen commentaar.”

„Oké, 'n tientje voor iedere rekeninghouder.” Er kwamen nog 8 andere tientjes binnen.

„Geef ons heden ons dagelijks brood.” f 5,—.

„Dankbaarheid geboorte vierde kind.” f 100,—.

„Voor aankleding gebouw.” f 25,—.

„Om het heil van de kerkjeugd.” f 7,—. Resultaat van een gehouden collecte tijdens de jaarvergadering van de Mannen- en Vrouwenvereniging te Onnen.

INHOUD:

Koningin Juliana 1909-1964	C.V.
Het gaat U niet aan	C.P.P.
„Gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is” (I)	G.V.
„Zichtbare” en „onzichtbare” kerk volgens Calvin	C.V.
Als tot niet schijnt gekomen (China)	J.M.
Kerkelijk leven	G.V.
Persschouw	
Kerknieuws	

Ontvangen werd van

de Ring Ommen (Jongelingsverenigingen) f 46,—; de jeugdvereniging te Avereest-De-demsvaart f 50,—; de Geref. Mannenvereniging Rotterdam-IJsselmonde f 20,86; de vrouwen- en mannenvereniging te Anna Paulowna f 65,36; Dirk, die dit stukje nog niet kan lezen, omdat hij nog een baby is, f 10,—; een bruidspaar, dat een 60-jarig huwelijksfeest mocht vieren f 2,50; Kampen f 10,—, welke in de kerkcollecte schuil ging.

En verder: 2 x f 5,—; f 10,10; 4 x f 25,—; f 100,—.

Amstelveen. Of dat een bijzondere plaats is? Nou, wie er 10 jaar geleden op bezoek ging noemde het toen „een dorp”. Gaat men er vandaag kijken dan wil alleen nog over de lippen „een stad”. Men weet daar van bouwen. Óók voor het tehuis. Er kwamen al eerder goede berichten uit dit Amstelland. Ze zijn er ook nu weer. Lees maar: voetbalwedstrijd: f 54,50; opbrengst collecte jaarfeest jongelingsvereniging „In trouw volharder” f 32,05; kerstcollecte zondagsschool f 23,91; paascollecte zondagsschool f 63,20. Opbrengst gebakverkoop op gemeentevergadering f 40,—. Tegen meneer J. v. d. Akker zeggen we: dit gaat lekker. Hij is correspondent van de Stichting die het werk een bijzonder warm hart toedraagt, doch met hem alle Amstelveners. Mag ik toch wel zeggen voor een keer? Ik geef toe, het klinkt niet erg stads, doch wel gezellig.

Waarom schrijft U

nooit over het gewone werk? Deze vraag werd de afgelopen weken een enkele maal gesteld. Er wordt mee bedoeld het werk, dat de Stichting nu al sinds 1953 verricht en waarbij momenteel ongeveer 200 minderjarigen zijn betrokken.

Ja, waarom niet. Er wordt niet over gezweven omdat het niet belangrijk is. Als toeschouwer kan ik zeggen, dat het een zeer bijzonder belangrijk werk is en in alle stilte wordt verricht. Een arbeid, welke mag worden gedaan onder de zegenende handen van onze hemelse Vader.

Veel zou er over te schrijven zijn. Toch doen we dit niet. Wij schrijven ten behoeve van de actie, welke we met elkander voor het tehuis voeren.

Wanneer het tehuis er eenmaal is, zal het normale werk nog meer in staat zijn, die hulp te verlenen, waarop onze kinderen juist in het midden van de kerk-gemeenschap, recht hebben.

Of dat dan geen geld kost? Ja, óók dat, doch daarvoor worden in vele kerken collecten gehouden; helaas nog niet door alle. Bovendien zal het bureau U ook gaarne als contribuant inschrijven.

Genoeg voor ditmaal. Wij wachten weer af. Worden het: daden én woorden?

Verantwoording van 6-4 tot 21-4-1964.

Ontvangen van kerken	f 1.638,88
van particulieren	„ 1.179,94
Totaal:	f 2.818,82

Bijdragen ontvangen wij gaarne op postrekening nr. 52325 t.n.v. Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij